తిరగబడ్డ భూమి

"ఊర్లెకు గిర్దావర్ వొస్తే వాని సుట్టు దిర్గాలే, అమీన్‌సాబొస్తే అని ఎనక దిర్గాలే, తహసిల్దారొస్తే సంకల కట్టె యిరికిచ్చుకుని సాకలిండ్లు, సాలిండ్లు, ఎర్కలిండ్లు, ఎనాదులిండ్ల తర్వాయిన తిర్గాలే - ఈఉల్లుగాక యెల్లిగాడు. మల్లిగాడు యెవడొచ్చినా ముందుగాల నాపంగ పల్లుతది - నీళ్ళు దెచ్చుడు కాడ్నుంచి, కట్టెలు కొట్టేదాక యిరాం లేకుంట, రెక్కకు శైన్ లేకుంట గాడ్దిలెక్క ఒకటే పనాయే - నీయవ్వ, పనికున్నవారేతు... అరె, జెరంతనన్న ఈశెత్త (శరీరం)కు 'ఇరాం' ఇయ్యాలే! ఎక్కడ్డి? ఎద్దుకు ముల్లుగర్ర పొడ్సినట్టె ఈడుగాకుంటె ఆడు, ఆడుగాకుంటె ఈడు ఊడిబడ్తనే ఉంటరు - ఒగడుగాకుంటె ఒగడు పని శెప్పుడేనాయే... నీయవ్వ బతుకుకున్న వారేతు...."

అని కావలి ముత్యాలు స్వగతంలో గొణుగుకుంటూ వడివడిగా ముందుకు అడుగులేస్తున్నాడు.

తనలో పెల్లుబుకుతున్న కోపాన్ని, చిరాకును, అసహాయతను, ఆవేశాన్ని మరో రూపంలో వెళ్ళగక్కలేక ముత్యాలు ప్రతిసారి ఇలాగే గొణుగుతూ పనిచేస్తాడు - ఆ బలహీనత తెలిసి చెప్పేవాళ్ళుకూడా ఇంకా కొన్ని పనులు ఎక్కువ చెపుతూనే వుంటారు - ముత్యాలు తెగించి ఒక్క మాటకూడా తన పైవాళ్ళను అనలేడు.

కావలి ముత్యాలు చేతిలో కర్రవుంది - ఆ కర్రకు ఒకవైపు ఇనుముతో తయారు చేసిన 'బాకు' దిగేసివుంది, దాన్నే బరిసెకర్ర అంటారు - తన నడకకు అనుగుణంగా బరిసెకర్ర వూపుతూ నడుస్తూ వున్నాడు - కావలి ముత్యాలు నడుస్తున్నప్పుడు లయబద్ధంగా 'బాకు' కదలడం ఎంతో హుందాగా వుంది.... రాజుల యుద్ధాలలో ఆరితేరిన సైనికుడిలా వున్నాడు.

ఎడమ భుజంపై గొంగడి జారుతున్నప్పుడల్లా ఎగదోసుకుంటూ ఆడుగులేస్తున్నాడు. ఎడమచేతికి వున్న వెండి 'కడెం' ఎండకు 'తళుక్కు' మంటోంది - ఎడమచేతి వేలికి ఉన్న రాగి ఉంగరం సూర్యకిరణాలు పడినప్పుడల్లా మెరుస్తూ వుంది.

పిడికెడు పిడికెడు మీసాలు, వెడల్పయిన మొఖం, తలకు రుమాలు, చెవి పక్కన సగం కాల్చిన మోదుగాకు 'చుట్ట', చెవికి రాగి పోగు, పైకి ఎగకట్టిన ముతక దోవతి, అక్కడక్కడ చిరిగిన ముతక కమీజు - చెప్పులులేని కాళ్ళతో బలంగా అడుగులేస్తూ, కావలి ముత్యాలు స్వగతంలో గొణుగుతూ నడుస్తూ వున్నాడు.

తెలంగాణ ప్రాంతం గ్రామాల్లో దుష్ట చతుష్టయంగా పేరు మోసిన సర్పంచ్, పట్వారి, పోలీస్ పటేల్, మాలిపటేల్ అధికార్ల ఆజ్ఞలను పాటిస్తూ, వారి ఇంటి పనులుగూడా చేస్తూ, పై అధికారి ఎవరైనా వస్తే వారి సకల సౌకర్యాల ఏర్పాట్లలో తల మునకలయ్యే 'కావలి' వాళ్ళలో ఒకడు ఈ కావలి ముత్యాలు -

ఈ గ్రామాధికార్లు, మోతుబరి రైతులు ఈ కావలి వాళ్ళతో తమ ఇంటి పనులు ఎక్కువగా చేయించుకుంటూవుంటారు - వాళ్ళు తమ అసంతృప్తిని ఎలా తెలియజేయాలో తెలియక ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు తిట్టడమో, గొణుక్కోవడమో చేస్తూ వుంటారు - ముత్యాలు గూడా ఆదేరకమైన అసంతృప్తిని పట్వారివద్ద వెళ్ళగక్కలేక నడుస్తూ.... "నీయమ్మ కూరుకు పొద్దుగాల లేశి పంతులు (పట్వారి) ఇంటిముంగట దీటి సలామ్ చేస్నాగాని కైకర మొఖపోడు కసురుకుంటనే వుంటడు." అని గొణుగుతూ గొల్ల కొమ్రయ్య ఇంటిముందు ఆగాడు.

వాకిట్లో ఎవరు కనిపించకపోయే సరికి "ఓ... కొమ్రయ్య బావా...." అని పిలుస్తూ ఇంటి వసారాలోకి వచ్చాడు ముత్యాలు.

గొల్ల కొమ్రయ్య గొర్రె బూరుతో దారం వడుకుతూ కూర్చున్నాడు - కావలి ముత్యాలను చూసి "నువ్వా?" అని "కూసో, అట్ల పీటమీద కూసో" అన్నాడు నిదానంగా.

"నేనేం కూసుంతందుకు రాలేదే బావా"

"పని మీదనే వస్తే వస్తివిగాని కూసో రాదోయ్" - కొమ్రయ్య.

"బయట పనుంది జెల్ది పోవాల్నే" ముత్యాలు.

"ఏహే... పోదువు కూసోవోప - ఎప్పుడొచ్చినా గుర్రంమీదనే వొస్తవు. పోకుంటే వుండిపోమంటలేను గని కూసోని సంగతేందో శెప్పు" అన్నాడు కొమ్రయ్య దీర్ఘం దీస్తూ.

ముత్యాలు వసారాలోని గుంజకు ఆనుకుని కూర్చున్నాడు.

కొమ్రయ్య బుడ్డ గోచితో, కింద గొంగడి వేసుకుని కూర్చుని, తొడకు దారం వడికే ఏకును గట్టిగా రుద్ది తిప్పుతూ, గొర్రెబూరుతో దారం తీస్తున్నాడు - తలకు రుమాలు - చెవికి రాగిపోగు, చేతికి వెండి 'దండె కడెం' వుంది - రెండు చేతుల వేళ్ళకు రాగి వుంగరాలు వున్నాయి. నడుముకు వెండి గొలుసు వేలాడుతూ వుంది. దాంతోపాటు పొగాకు తోలుసంచి వేలాడుతూవుంది - కమీజులేదు, ఛాతిమీద వెంట్రుకలు కూడ తెల్లబడ్డాయి - పిక్కలమీద చర్మం ముడతలు

పడింది. మనిషి చూపులకు బలంగానే కనిపిస్తున్నాడు. కొమ్రయ్యకు మీసాలు మరింత గంభీరాన్ని తెచ్చిపెట్టాయి -

పేడ, ఎర్రమట్టి కలిపి వసారాలో అంతకు ముందే అలకడంవల్ల ముత్యాలుకు అదోరకమైన తీయటి వాసన వస్తోంది. ఆ వాసనే గాకుండా ప్రతి గొల్ల కుర్మవాళ్ళ ఇంట్లో వచ్చే 'గొర్రెలమంద' వాసన వస్తోంది.

కొమ్రయ్య దారం వడుకుతూనే "ఆ ఏందోయ్ ఏం పనిమీద వచ్చినవ్ - ఏంది కత - హా..." అన్నాడు - ఆ గొంతులో బావ, బావ మరదుల వరసతో కూడిన పరాచిక భావం ద్యోతక మైంది.

కావలి ముత్యాలు చెవి వెనకాల వున్న చుట్టతీసి చేతిలో పట్టుకొని...

"ఏంది ఏందే, పోయిన బేస్తారం పంతులు పన్ను గట్టుమన్నడని శెప్పేపోతి నీకు - నీకు అంతగనం శెప్పినా శెవుమీద 'పేనే' పారలేదు - ఆడ దినాం పంతులు నన్ను తిట్లు పెడుతుండు - శెప్పినావ్ రా కొమ్రి గానికి, శెప్పొచ్చినావ్‌రా' అని అడిగితె శెప్పిన పంతులు, శెప్పిన పంతులు అని శెప్పవట్టి - నువ్వేమో ఈడ అకరు పికరు లేకుంట జీవాలను సూసుకుంట, దారం ఏకుకుంట నిమ్మలంగ కూసుంటివి - నీపని పరాకత్‌గుంది. నేనేమో వానితోని, వీనితోని తిట్లు పడుకుంట నిష్ఠూరంగావాలే... నీయవ్వ...." అన్నాడు నిష్ఠూరంగానే.

"అరె, శెప్పినవ్‌రా, శెప్పలేదని అంటలేను గదరా..."

"శెప్పినవంటవు, పన్ను గట్టకపోతివి, వారం దినాలయి పోయె. ఆడ పంతులు నామీద గరమయితుండు - ఏమనబోయినా కష్టమే, నిష్ఠూరమే - ఇగ సప్పుడు జేయ్యకుంట, ఎన్నిఅన్నా పడుతున్న ఏం జెయ్యాలే ఎక్కడ సక్కి లేక 'కావలితనం' చేశినట్టుగున్నది. అండ్ల వచ్చేది ఏం లేదు - 'పైకం భాగోతులోనికి, తిట్లు మంగలోనికి' అన్న శాస్త్రముంది నాకత" హెచ్చు స్వరంతో అన్నాడు కావలి ముత్యాలు.

"అనంగానే పైసలు ఎల్లయా? నీ కతగాని రెండురోజులు అటు, ఇటు అయితది - పన్నులు గట్టకుంటె వూకుంటరా? కడతమోయ్ బామ్మర్ది!...." అన్నాడు కొమ్రయ్య 'బామ్మర్ది' అన్న పదాన్ని వత్తి పలుకుతూ.

కావలి ముత్యాలు చుట్ట మొదలును వొత్తుతూ "జెరంత ఇంగలమైతే ఇయ్యి" అన్నాడు.

గొల్ల కొమ్రయ్య దారం వడికే 'ఏకు'ను గట్టిగా తొడకు రుద్దుకుని వదిలేసి పొగాకు సంచిలోనుంచి కొంత జెకముక దూది, రాయి తీసి ముత్యాలు వైపు విసిరాడు - ఈ లోపుగా

ఏకు గిరిగిరా తిరిగి దారానికి 'కరి' పడింది - కొమ్రయ్య ఏకును అందుకుని దారాన్ని ఏకుకు చుట్టాడు -

ఎడమ చేతిలోవున్న గొర్రె బూరు, కుడిచేతిలో వున్న ఏకును కిందపెట్టి కొమ్రయ్య రుమాల్లో వున్న కరకు చుట్ట తీసాడు తానూ రెండు బుక్కలు చుట్ట తాగుదామని - ముత్యాలు జెకముకరాయితో అగ్గిజేసి కొంత తన చుట్ట మొదట పెట్టుకుని, కొంత అగ్గి కొమ్రయ్యకు ఇచ్చి, ముత్యాలు గట్టిగా రెండు దమ్ములు లాగాడు.

కొమ్రయ్య ముత్యాలు ఇచ్చిన అగ్గిని చుట్ట మొదట పెట్టుకుని తల వంకరగా పెట్టి, నిప్పుకిందపడిపోకుండా గట్టిగా పొగపీల్చాడు - ఆ తరువాత ముత్యాలు దగ్గరనుంచి జెకముకరాయి తీసుకుని తన సంచిలో వేసుకుని ఏకును, గొర్రె బూరును చేతిలోకి తీసుకున్నాడు - చుట్ట నోట్లోనేవుంది.

ముత్యాలు గట్టిగా పొగపీల్చిన తరువాత వాకిట్లోకి ఉమ్మి

"పైసల్ లేవంటవూ? మొన్న నేగదా జీవాలమ్మినవ్? పైసలేం జేస్తివి ఇంతెలమే?" అని అడిగాడు.

కొమ్రయ్య పక్కకు వున్న బూడిది పోసిన చిన్నడబ్బాలో వూసి,

"జీవాలమ్మితే ఏం ఫాయిదయింది - కట్టెటోనికి గత్రీ, ఇచ్చెటోన్కి ఇస్తి - తెచ్చేటివి తెస్తి. ఇంక వున్నాయి? పోయిన శివరాత్రి లగ్గాలల్ల శిన్నపొల్ల పెండ్లి జేస్తే ఐదువేల ఖర్చయింది - మల్ల అత్తగారు ఏం బెట్టలేదు, ఏం బెట్టలేదు అని శెప్పుక తిర్గుతనేవున్నర్. సావుకారి దెగ్గర దెచ్చిన అప్పు ఇంక తీరనేలేదు - సాలాయన దెగ్గర తెచ్చిన బట్టల పైసలు ఇంక ఇయ్యనేలేదు... ఎన్ని జీవాలమ్మితేమి, ఎన్ని గొంగళ్ళమ్మితేముంది? - ఏడి కాడికే అయితుంది సంసారం" అన్నాడు.

"మరి ఎట్లజేస్త నంటవ్ పన్నుల సంగతి?"

"ఎట్లజేసేది ఏముంది? పెద్దపోరడు ఐలయ్య అత్తగారింటికి పోయి ఏడు దినాలాయే... రేపొస్తడో మాపొస్తడో అని రోజూ యెదిరి సూస్తునం - అడు రాంగనే కడ్తం ఫో - కట్టకుంటె యాడికన్న దెంకపోతమా?" అన్నాడు కొమ్రయ్య.

"యాడికన్న దెంకపోవుడు సవాల్ గాదు - ఇయ్యాలగాకుంటే రేపుగట్టవు పన్నులు గట్టక వూకోవుగాని, ఆడ రాకాసి మొఖపోడు పట్వారి ఊకుంటడా? - 'ఏమాయెరా? పొయొచ్చినవా? వసూలు చేస్కొచ్చినవా?' అని అడుగుతడు 'ఇయ్యాళ రేపట్ల గడ్తనన్నడు పంతులు' అంటే ఇగ మోటు కూతలు కూస్తడు - నీతల్లి ఇద్దరి పొత్తుల నేను సొట్లు దినాలే" అని కావలి ముత్యాలు వాకిట్లోకి వూసి, చుట్ట తాగడం ప్రారంభించాడు.

"నాదిక్కుకేలి నువ్వేందుకు సొట్లు దింటవోయి నేనొచ్చి పంతులును కలుస్తపో - పొద్మీకె జాముల పంతులు ఇంటికొచ్చి కలుస్తపో..." అన్నాడు ఏకును తొడకు రుద్దుకుంటూ కొమ్రయ్య.

"వొస్తె వచ్చి మాట్లాడ్తవేమో గాని దుర్గక్క కనిపిస్తలేదు యింట్ల?" అని అడిగాడు కావలి ముత్యాలు.

"పెద్దపోరడు లేకపాయే, రాత్రిళ్ళ చిన్నపోరడు, కిష్టయ్య పటేలు పొలంల మంద పెట్టిండు. పోరన్కి సద్ది తీస్కపోయింది. వస్తుండొచ్చు, శాలసేపయింది పోయి" కొమ్రయ్య.

"జెరన్ని జొన్నలు పెట్టక పోయినవ్ బావా - తమామ్ తింతందుకు లేకుంట అయినయ్" ముత్యాలు.

"జొన్నలు ఏడియోయ్ - మేమే కొనుక్కొని తింటున్నం - మొన్ననే పాపిరెడ్డి దగ్గర పావుపళ్ళ జొన్నలు కొనుకొచ్చిండు పెద్దపోరడు. అవి దుడిశి పోయినయ్ ఎండవోశి, శేశి, యిసురుకోని రొట్టె చేస్తున్నది మీ యక్క" కొమ్రయ్య.

"శెల్కల పండిన జొన్నలేమాయె బావా? అప్పుడే అయిపోయినాయి?" గాలికి తనవైపుకు వచ్చిన గొర్రె బూరును కొమ్రయ్య వైపుకు వేస్తూ అడిగాడు ముత్యాలు.

"శెల్కల ఏమంత పండినయోయ్ పిలగా, రోణి కార్తిల (రోహిణి కార్తెల) వాన గొట్టె-కాలుకు శేతికి యిరాము లేకుంట పొద్దు, మాపు ఇంటిల్లాదులం మర్లాడి దున్ని మక్కజొన్న అలికితే, తల జుట్టు లేశేయాళ్ళకు జోరు ఎండలు గొట్టె - ఒక్క వానగూడా కొట్టకపాయె, కంకెడు కంకెడు కంకి అయితదనుకుంటే పిడ్స కట్టుకపోయి నట్టయింది. శెట్టు పైకి లేవకనేపాయె, ఇగ పెరిగిన కంకులు వాకిట్ల మంచె మీద రెన్నెల్లు వుండె. సొప్ప జెరంత అమ్మి జెరంత ఉంచుకుంటి. ఇగ మా సడ్డకుడు పడమటికేలివచ్చి.... 'కాలంగాలేదు ఎడ్లు సచ్చిపోతున్నయ్' అని శెప్పి ఆయింత సొప్ప, ముత్తెం మక్కజొన్నలల్ల కేలి ఓతూమెడు మక్కజొన్నలు తీసుక పోయిండు. మిగిలిన జొన్నలు మొన్నటిదాక మాకే ఒడిశినయ్. అవి అయిపోయినంకనే పెద్దపోరడు పావుపళ్ళ తీస్కొచ్చిండు." అని కొమ్రయ్య డబ్బాలో వూసాడు. ఉమ్మి వూసేప్పుడు మీసాలకు అంటుకున్న తడిని రుమాలు కొసతో భుజంతోనే తుడుచుకున్నాడు.

కావలి ముత్యాలు చుట్టను నేలకు రాసి, కిందరాలిన అగ్గిని కాలితో రాసి, కరుకు చుట్టను తిరిగి చెవి వెనకాల పెటుకుని వాకిట్లోకి వూసాడు.

ఇంతలోనే తలపై తట్టతో దుర్గమ్మ వచ్చి "బాగున్నావురా ముత్యాలు" అని పలకరించింది.

"ఆ....బాగున్ననక్కా" ముత్యాలు.

"మా మర్దలు బాగుందా? పోరలు ఎట్లున్నరు?"

"అందరు బాగనే వున్నరక్కా" ముత్యాలు.

"శాల దూరం వచ్చినవేం తమ్మి" - దుర్గమ్మ.

"బావదగ్గర్కే వచ్చిన"

"అట్లనా" అంటూ దుర్గమ్మ 'జారట్లో' కాళ్ళుకడుక్కొని తట్టతో ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

"ఈ సారి కాలమెట్లుంటదంటవే కొమ్రయ్య బావా?" అని అడిగాడు ముత్యాలు కొమ్రయ్య వైపుచూస్తూ.

"కాలం సంగతి ఎట్ల చెప్పొస్తదిరా ముత్యాలు. రెండేండ్ల నుంచైతే శెరువునిండకపాయె-శెల్కలల్ల పంటలు గూడ గట్ల గట్లనే వుండె-శెరువుకింది పొలాలు అల్కకుంట అయితిమి-పని పాటలోళ్ళ యినాము భూములల్ల శెట్లు మొల్వవట్టే ఈ సారైనా వానలు గొట్టి శెరువు నిండితే ఏమన్న బతుకు దెరువైతది-లేకపోతే పుణ్యానికి సస్తరుమంది" జ్యోతిష్యం చెప్పినట్టు చెప్పాడు కొమ్రయ్య దారం వడుకుతూ.

"నీయవ్వ.... నేనైతే ఉరివోసుకుని సచ్చేటట్టుందే ఈ సారి వానలు గొట్టకపోతే-రెండేండ్లనుంచి పొలంల అల్కుడులేకపాయె-కళ్ళాల కాడ ఇంత బిచ్చెమోలె ఇన్ని గింజలు దొరుకు. అని కూడా కరువైపాయె మూన్నెల్ల నుంచి జీతం పైకం రాకపాయె పైస పైసకు ఎంత తక్లీబ్ అయితుందో ఆ పరమాత్మునికే ఎరుక - అదల్ బదల్ ఎంత కాలమని దెచ్చి ఎల్లదీస్తం? ఈ బాధలు, కష్టాలు పడలేక ఎక్కడైనా దెంకపోదామన్నంత యాష్టొస్తుంది - 'హొంగలేనోడు దొంగల్ల పోయిండ'ని బదులాము యేడ పడుదునని ఇజ్జత్‌కు అన్ని బాధలు వోర్సుకుని బతుకుతున్న..." బొంగురు పోయిన గొంతుతో అన్నాడు ముత్యాలు.

"మూన్నెల్ల నుంచి జీతం రాలేదారా నీకు?" అని అడిగాడు కొమ్రయ్య ఆ గొంతులో ఆశ్చర్యం కనిపించింది.

"నీతోటి అబద్ధమడ్తాను-రాలేదు బావా మూన్నెల్ల నుంచి పొయ్యిలకు - పొయ్యిమీదికి శిన్న తక్లీబ్ అయితలేదు గిజగిజానుకుంట కాలం ఎల్లదీస్తున్నం. అది (భార్య) ఒక్కతీ ఎంతగనమని కష్టపడ్తది. ఒక్కరెక్క మీద సంసారం ఎల్లాలంటే ఈ కరువు గొట్టు దినాలల్ల ఎల్తాది?" అని దీనంగా అన్నాడు ముత్యాలు.

"మరి అడుగొద్దురా పట్వారిని" కొమ్రయ్య.

"అడిగిననే"

"ఏమంటడు మరి?"

"ఏమంటడు, తశీల్ నుంచీ ఇంక రాలేదంటడు. గిట్ల తక్లీబ్ అయితుంది పంతులూ అంటే నన్నేం జెయ్యమంటవ్‌రా అన్నడు - ఒక్కసారి అడిగితి, రెండుసార్లు అడిగితి అడిగినప్పుడల్ల గిట్లనే అనవట్టే ఇక అడుగొద్దని సాలిచ్చుకున్న."

"తశీల్ (తహసిల్ ఆఫీసు) కన్నపోయి గిట్ల గిట్ల సంగతని శెప్ప నుంటివి?" కొమ్రయ్య సలహా ఇచ్చాడు.

"నాకు సదువొస్తదా, గిదువొస్తదా? ఏడంట ఫిర్యాదు జెయ్యాలె. ఎడంట మొత్తుకోవాలే? ఎటుతో స్తలేదు. ఈ ఐదారు రోజుల సంది అయితే పిచ్చిలేశినట్టుంది-ఏపని చేయబోదామన్నా మనసుకు పడ్తలేదు బెచైన్, బెచైన్ గుంది."

తన బాధలు, కష్టాలు చెప్పుకోవడం వల్ల ముత్యాలుకు ఉదయం నుంచి ఉన్న బరువు తగ్గుతున్నట్టనిపించింది - తనలోవున్న కోపం, ఆక్రోశం, అలసట మంచులా కరిగిపోతున్నట్టనిపించింది. ఆ ఉత్సాహంతోనే రెండడుగులు ముందుకు జరిగాడు - కింద గొంగడి జరుపుకుని కొమ్రయ్యకు దగ్గరగా కూర్చున్నాడు.

"మరి ఎట్ల జేస్తననుకుంటున్నవ్‌రా?" కొమ్రయ్య.

"ఏంజెయాల్నోతోస్తలేదే- నువ్వన్న శెప్పుఎట్లజేస్తె బాగుంటదో?" అని అడిగాడు ముత్యాలు.

"ఎట్లజేస్తవేంది-మనూర్ల మొన్న "సంఘం" బెట్టింద్రుగదా సంఘంల వున్నోలను యిశారియ్యి - వాళ్ళు ఏమంటరో తెలుస్తది" కొమ్రయ్య.

"సంఘంల శేరినోళ్ళంతా మనుషులను సంపేటోళ్ళు, దోసుకునేటోళ్ళు, అని మొన్న మా పంతులు ఎవరితోనో అంటుంటే యిన్న - ఆళ్ళను యిశారిస్తే అయితదంటవా? నీ లెక్కనే మొన్న మా పాపయ్య మామ గూడ అన్నడు గాని నేను మనసు మీద పెట్టలే-" తన సందేహాన్ని వ్యక్తం చేశాడు ముత్యాలు.

"మీ పంతులుజేసే దొంగ లెక్కలకు ఖిలాఫ్‌గ కొట్లాడేటోళ్ళు ఎట్ల దోసుకుంటరురా నీ మాటలుగాని - మా తమ్ముని కొడుకు బీరప్ప గాడు సంఘంల జేరిండు. యిప్పుడు ఆడే సంఘంల పెద్దనంట - ఆడు మనుషులను సంపుతాడా? ఆని గుణం నీకు గుర్తే కదరా! నువ్ పోయి వాణ్ణి కలువ్ నీకు అన్ని సంగతులు యిప్పి జెప్పుతడు." అని కొమ్రయ్య వివరించి చెప్పాడు.

కావలి ముత్యాలుకు ఏదో కాంతి కిరణం కనిపించినట్లయింది - తాను చీకటిలో లేనని తోచింది. తనకు ఆసరాగా, ఊతగా ఒకరున్నారనిపించింది. అలా అనిపించేసరికి మనసు కాస్త కుదుట పడింది. కళ్ళు మెరిశాయి. అప్రయత్నంగా కళ్ళల్లోకి నీళ్ళు వచ్చాయి.

గొంతు పొడమారినట్టయింది. కాస్త సంతోషంతో ఉక్కిరి బిక్కిరవుతూ,

"అయితే బీరప్పగాడిని కలువు మంటవానే?" అని అడిగాడు.

"కలుస్తనే మల్ల ఏదైన తోవ బుట్టది, నువ్వు వూకుంటే గిట్లనే కాలం గుజారాయించిపోతది. నిన్ను గోశిల ఏసుకపోతరు" అన్నాడు కొమ్రయ్య.

కావలి ముత్యాలుకు బీరప్పను కలవాలన్న కోరిక బలపడింది. అలా అనిపించడంతో కొండంత బలం వచ్చింది. గుండెల మీద అంత వరకు గుండులా వున్న బరువు తొలగించినట్టయింది - శ్వాస సునాయాసంగా తీసుకుంటున్నట్టు అనుభూతి చెందాడు.

"అయితే నేన్ పోయొస్త బావా" ముత్యాలు.

"పోయొస్తవా?.... ఆ అట్లనే కొనింటి నర్సిరెడ్డి శెవులగూడ ఎయ్యి ఈ ముచ్చట-ఇద్దర్ ముగ్గురు శెవుల ఏస్తెనే మంచిది ఏ ముచ్చటైన" మరో సలహా ఇచ్చాడు కొమ్రయ్య.

"మంచిది పొద్మీకి కలుసుకొని శెప్త" అని ముత్యాలు లేచాడు. కిందనున్న గొంగడి భుజంపై వేసుకున్నాడు. పక్కకు పెట్టిన బరిసె కర్రను తీసుకొని "ఇగ మరి నేన్ పోయొస్త బావా" అన్నాడు.

"మంచిది-పొద్మీకె జాములు వచ్చి పంతుల్ను కలుస్త పో" - కొమ్రయ్య.

"నీ యిష్టం - నేన్ పోతున్నా....."

"పో... పో....."

కావలి ముత్యాలు అటు, ఇటు చూడకుండా పరుగులాంటి నడకతో పట్వారి ఇంటికి చేరాడు.

పట్వారి ప్రహ్లాదరావు వసారాలో కుర్చీలో కూర్చున్నాడు - అతని పక్కన మరో కుర్చీలో ఆ ఊరి స్కూల్ టీచర్ రామారావు కూర్చున్నాడు. కొద్ది దూరంలో కావలి శెంద్రయ్య నిలబడ్డాడు - ప్రహారీగోడ ఈవల ఇద్దరు ముగ్గురు రైతులు నిల్చున్నారు.

ప్రహ్లాదరావు ఇంట్లోనుంచి సన్నగా రేడియోలో పాటలు వినిపిస్తున్నాయి, అప్పుడప్పుడు ప్రహ్లాదరావు భార్య లక్ష్మమ్మ కేకలు వినిపిస్తున్నాయి.

రామారావు, ప్రహ్లాదరావు మాట్లాడుకుంటుండగా కావలి ముత్యాలు గేటువద్దకు వచ్చాడు.

కావలి ముత్యాలును చూడగానే "ఏమాయెరా? పోయొచ్చినవారా ఆ కొమ్రిగాని దగ్గర్కి?" అని అడిగాడు ప్రహ్లాదరావు.

కావలి ముత్యాలు కిందికి చూస్తూ చేతిలోవున్న కర్రతో కింద పొడుస్తూ "పోయొచ్చిన

పంతులు - అప్పటికొచ్చి కలుస్తనన్నడు" అని చెప్పాడు.

"వాడు ఏమనుకుంటుండు ఇంతకు? పది రోజుల సంది పన్ను గట్టుమంటే నీల్గుతున్నడేంది? ఇంతకు నువ్వు పోయినవా? లేదా?" ప్రహ్లాదరావు.

ముత్యాలు మనసు చివుక్కు మన్నది. పుండు మీద కారం చల్లి నట్లయింది. ఒక్క క్షణం పట్వారివైపు సూటిగాచూసి

"నా పిల్లలతోడు పంతులు - ఇప్పుడు ఆడికేలే వస్తున్న" అని కుడిచేతిని తలపై పెట్టుకున్నాడు.

"మరి ఆడికేలి వస్తున్నోనివి తన్నుకుంట గుంజాకరావొద్దురా ఆ కొమ్రిగాణ్ణి. ఇంత బీడి, సుట్ట దాగి సల్లబడి వొచ్చినావ్ - పన్ను వసూలు చేసుకరమ్మని తోలిన్నా? లేక ముచ్చట పెట్టిరమ్మని తోలిన్నారా కావలోడా" కోపంతో అన్నాడు పట్వారి.

ముత్యాలుకు కూడా కోపం వచ్చింది - కాని పెదవుల మధ్యనే ఆ కోపాన్ని బిగపట్టి "ఎంత శెప్పాల్నో అంత శెప్పిన ఇయ్యకుంటే నేనేంజెయ్యాలే పంతులు?" అన్నాడు.

"శేతులు లేనోళ్ళయి పీకాలే - ఏంజేస్తడంట. ఏంజేస్తడు-నువ్ ఎందుకున్నవ్‌రా చెప్పినపని శెయ్యకుంటె? వాణ్ణి తన్నుకుంట గుంజుక రానుంటివి. వాని అయ్యసొమ్మా? అమ్మసొమ్మా? పన్నులు గట్టకపోను. ముందుగాల నిన్ను రెండు తల్గిస్తే పన్నుల పైసలు అవంతల అవే ఉరుకొస్తయ్?" అన్నాడు ప్రహ్లాదరావు కుర్చీలోంచి ఒక్కసారిలేచి. కళ్ళు ఎర్రగా మారాయి-తిట్టేటప్పుడు గొంతువద్ద నరాలు పొంగుతున్నాయి.

రామారావు, కావలి శెంద్రయ్య ముత్యాలు వంక దీనంగా చూసారు.

కావలి ముత్యాలు పొంగుకొస్తున్న కోపాన్ని ఆపుకుని ఒక్కసారి ప్రహ్లాదరావు వంక తలెత్తి చూశాడు. వెంటనే ప్రహ్లాదరావు

"మెడలు మీదికేసి సూస్తవేంది కావలి లంజ కొడుకా నీ తల్లీ, పెండ్లాన్ని పట్టుకుని..." అని బూతులు తిట్టాడు.

కావలి ముత్యాలు మొఖం ఎర్రబారింది. కళ్ళలో ఉక్రోషం బుసలు కొడుతోంది. ముక్కు పుటాలు ఎగురుతున్నాయి. చేతిలో కర్ర బిగుసుకుంటోంది, పాదాల కింద భూమి నలిగిపోతోంది. దేహమంతా వేడివల్ల పొగలు గక్కుతున్నట్టనిపించింది. ఆ చండ ప్రచండమైన కోపంతోనే ప్రహ్లాదరావు వంక అలాగే చూస్తూ నిల్చున్నాడు. తరతరాలనుంచి వస్తున్న బానిసత్వాన్ని ఒక్కసారి తెంచుకోలేక....

కావలి ముత్యాలు అలాగే చూడడంతో పట్వారి సహనం దెబ్బతిన్నది. తన అధికారాన్ని ఎదిరిస్తున్నట్లనిపించింది - తన గౌరవాన్ని పెల్లగిస్తున్నట్టనిపించింది. తన వంశ

ఆచారాన్ని మర్యాదను మట్టిపాలు చేస్తున్నట్టనిపించింది. ఆ కోపంతోనే....

"ఇంకా సూసుకుంట నిలబడ్డవేందిరా లంజకొడుకా-ఫో-బయటకు ఫో-నీ తాశిలి మొఖంల...." బూతులు తిట్టాడు.

ముత్యాలు కదలలేదు-చూపులు కదల్చలేదు. ఆ చూపులకే శక్తి వుంటే ప్రహ్లాదరావునేగాదు ఆయన ఇంటినిగూడ కాల్చేయగలవు.

ఆ చూపులు ప్రహ్లాదరావు కోపానికి అగ్గిమీద గుగ్గిలం వేసినట్టయింది. పట్వారిని రెచ్చగొట్టాయి-ముత్యాలు అంతు చూడాలని మనసు ముందుకుతరిమింది. వెంటనే కుర్చీకివేలాడేసిన తనతండ్రి వూత కర్రను తీసుకుని ఆవేశంతో ఊగిపోతూ రెండు అడుగులు ముందుకేసి ముత్యాలు వొంటిపై నాలుగుదెబ్బలు బలంగా వేశాడు. మరో దెబ్బ వెయ్యబోయేసరికి ముత్యాలు పట్వారి కర్రను అందుకుని రెండుముక్కలుజేసి అవతల పారేసాడు. బాకు దిగేసిన తన బరిసె కర్రను ఎత్తాడు. అంతే పట్వారి పరుగు పరుగున ఇంట్లోకి పరుగు దీశాడు. ఇంతలోనే రామారావు, కావలి శెంద్రయ్య, గేటు ఈవలవున్న రైతులు అందరూవచ్చి కావలి ముత్యాలును పట్టుకున్నారు. ఇదంతా క్షణంలో జరిగిపోయింది. చక చకా ఈ సంఘటనలన్ని జరిగిపోయే సరికి అక్కడవున్న రామారావు గుండె వేగంగా కొట్టుకోసాగింది. అందరూ నిశ్చేష్టులై కావలి ముత్యాలువంక చూస్తూ నిల్చున్నారు.

కావలి ముత్యాలు అందరిని విదిలించుకుని తనకు తగిలిన దెబ్బలను చూసుకుని దీరప్పను కలుద్దామని పట్వారి ఇంటినుంచి బయలుదేరాడు కోపంతో. అతని కళ్ళల్లో ఎదురుతిరిగిన సహనం బుసలు కొడుతోంది....

(1984లో ప్రచురించిన 'తిరగబడ్డభూమి కథల సంపుటి నుంచి....)

కథా నిలయం
5040
శ్రీకాకుళం